

Vážený pan
Mgr. Jiří Vajčner, PhD.
ředitel Odboru památkové péče
Ministerstvo kultury
Maltézské náměstí 1
118 11 Praha 1 – Malá Strana

V Praze dne 7. května 2014

Vyřizuje: Hauserová, Girsá

Vážený pane řediteli,

návrh paragrafovaného znění nového památkového zákona, s nímž jsme byli seznámeni v rámci podkladů, předaných nám elektronicky 10. dubna 2014, ještě zvýraznil rozchod našich názorů na jeho cíl, prostředky a pojetí vyjádřený již v našem dopise ze dne 28. 2. 2012

Návrh pokládáme v předložené podobě za zcela nepřijatelný z těchto zásadních důvodů:

1) **Pokud je cílem vytvořit zcela nový a současné situaci odpovídající zákon, pak je třeba odpovídajícím způsobem reflektovat aktuálně vnímanou skladbu kulturního dědictví a nároky na jeho ochranu a péči o ně vyplývající z mezinárodních úmluv, které do svého právního řádu přijal náš stát.** Současná památková péče ze své praxe zná památky, které mají podobu jednotlivých věcí, jejich souborů, urbanistických útvarů, krajinných konceptů, stop přítomnosti člověka v krajině a jeho soužití s přírodním prostředím. Všechny tyto jevy, které jsou zdroji kulturních hodnot a jako takové jsou kulturními památkami, usiluje chránit včetně jejich přirozeného prostředí a kontextuálních vazeb. Připravovaný zákon nereflktuje tuto členitost kulturního dědictví, ani z ní vyplývající nároky na ochranu a péči odpovídající reálné druhové skladbě nositelů kulturních hodnot. Konstrukce zákona vychází z představy památky jako jednotlivé věci vnímané bez vztahu k jejímu prostředí a dalším jejím možným rolím v nadřazených (např. urbanistických, krajinných a pod.) strukturách. Složitější památkové struktury nepřijatelně redukuje na souhrny

jednotlivin¹. Památky, jejichž kulturní hodnota tkví buď částečně nebo převážně ve strukturách samotných (urbanistické koncepty, krajinné koncepty, krajina) se zcela vymykají záběru navržené úpravy. **Požadavky na péči o struktury s rozvolněnou památkovou substancí a její harmonizace s plánováním udržitelného životního prostředí vyžaduje v odborné mezirezortní diskusi vyjasnit a řádně nastavit vztahy k územnímu plánování, ochraně životního prostředí, ochraně přírody a řešit je ve vzájemné součinnosti zainteresovaných stran. Návrh zákona s průmětem odpovídajících opatření zjevně nepočítá a nevytváří prostor k vytvoření odpovídajících nástrojů ochrany pro všechny typové skupiny nositelů kulturních hodnot, kterých si je naše společnost vědoma a k jejichž ochraně a péči o ně nás zavazuje přijetí mezinárodních úmluv.**

2) **Kulturní dědictví je zdrojem hodnot celospolečenského významu. Přítomnost těchto hodnot je zcela nezávislá na administrativních aktech, kterými se na některé z jeho částí (tj. jednotlivé kulturní památky) vztáhne ochrana a péče státu, nebo se jim tato ochrana a péče odejme. Legální definice památky je přesto založena na provedení správního aktu, kterým se na ni vztáhne ochrana státem. Rezignace na určení vlastních konstitutivních znaků, jejichž přítomnost by měla vždy zakládat důvody, kvůli nimž se ochrana na památku vztahuje, otevírá prostor nepřijatelnému voluntarismu v rozhodování o osudu kulturních hodnot. Pojem „památkový fond“ s nímž návrh zákona operuje jako s předmětem zákonné úpravy, je v podstatě definován jako množina státem chráněných památek. Redukuje tak rozsah péče o kulturní dědictví na péči o užší výběr z toho souboru, přičemž kritéria tohoto výběru nejsou jasně definována.**

Jak jsme již upozorňovali, je jistě možné nastavit úpravu tak, že bude vymezovat celou škálu přístupů vhodných pro jednotlivé typové skupiny nositelů kulturních hodnot od striktní ochrany vynikajících jednotlivin až po „měkkou“ ochranu krajiny. **Přístup přehlížející skutečný rozsah kulturního dědictví, jeho specifické charakteristiky i povinnost kulturní společnosti se o ně řádně postarat zásadně odmítáme.**

3) **Návrh zákona vůbec nedeklaruje své důvody a cíle. Při jeho užívání bude obtížné se jich zřetelně, průkazně a jednoznačně dobrat a "nalézat právo". Jednostranně zaměřuje svůj zájem na procedurální stránku výkonu státní památkové péče. Nevyužívá**

¹ Znovu opakujeme, že památková zóna a památková rezervace představují pouze nástroje, které mohou při dobrém nastavení chránit památky takového typu jako je např. urbanistická struktura, krajinný koncept atd.

přítomností zajistit odpovídajícím způsobem odbornou úroveň výkonu státní správy na úseku památkové péče nastavením prostoru pro aktivní a účinnou spolupráci s odbornou složkou památkové péče v zájmu ochrany památkového fondu a péče o něj. V předloženém návrhu památková péče ztrácí oproti existujícímu stavu prostor pro žádoucí nastavení odbornosti v zacházení s památkami. Navržený zákon představuje jednoznačně cestu k marginalizaci odborné složky památkové péče. Alarmující je např. nechuť zavést do zákona paralelu současné charakteristiky: „Odborná organizace státní památkové péče je organizace pro výkon a koordinaci veškeré odborné činnosti v oboru státní památkové péče..., plní úkoly odborně metodického, dokumentačního a informačního pracoviště pro úsek státní památkové péče.“² Charakteristika Národního památkového ústavu jako příspěvkové organizace zřízené ministerstvem kultury s výčtem úkolů převážně pasivní povahy jej zbavuje jeho současné role. **Systém památkové péče se tak podařilo latentně posunout do jednokolejné verze v důsledku podvázání funkce jeho odborné složky. Tato cesta k naplnění politické objednávky (minulé vlády!) zjednodušit výkon státní památkové péče je cestou nepřijatelnou, která se obrací proti samotnému smyslu odpovědného úsilí o ochranu kulturního dědictví.**

4) Návrh zákona vykazuje vážné vady v důsledku neporozumění smyslu, cílům a obsahu některých odborných činností památkové péče. Ilustrativním příkladem je oblast výzkumu, průzkumu a poznávání památkového fondu, zpracování, archivace, uveřejňování a odborného využití výsledků této činnosti. Návrh nereflexuje druhovou skladbu památkového fondu, rozvoj přístupů a metodik jeho poznání a průzkumu. Soustavněji se zabývá otázkou archeologie. Nezaznamenává však potřebu specializovaných přístupů, postupů a metod ve vztahu k dalším typově odlišným součástem památkového fondu. Izolovaně z nich vytrhuje pouze stavebně historický průzkum, přičemž mu uniká současná jeho současná částečná konvergence jeho předmětu a metod s předmětem a metodami archeologického výzkumu, jíž jsou si oba obory vědomy. Tyto jevy a jejich důsledky nenacházejí v příslušných ustanoveních odezvu.

Skutečnost, že v procesu zacházení s památkami se státní památková péče dobírá zásadních a jinak nedostupných informací o památkách jako hmotných nositelích našeho kulturního dědictví a zdroji kolektivní paměti a zákon chystaný s výhledem platnosti možná na několik desetiletí neřeší komplexně otázku jejich odborného podchycení, uchování, zpřístupnění a vědeckého zpracování získaných informací, považujeme za naprosto

²Paragraf 32 zák. 20 /1987 Sb.

alarmující.

Tyto připomínky nejsou v tuto chvíli zcela vyčerpávající, nezmiňujeme například problematiku financování památek, dotační a daňovou politiku, vzdělávání v oboru apod.

Vážený pane řediteli,
dovolte nám, abychom vyjádřili přesvědčení, že pokud nový památkový zákon nebude garantovat vysokou míru ochrany našeho kulturního dědictví, je čestnější na nový zákon rezignovat a přiměřeně aktualizovat stávající funkční zákon o státní památkové péči.

S úctou

prof. Ing. arch. akad. arch. Václav Girsá
vedoucí Ústavu památkové péče